

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE V ODZIVU NA POPLAVE LETA 2023

Matej Kejžar¹, Špela Kenda², Maja Murn³, Matic Slapšak⁴

Povzetek

V članku želimo predstaviti dejavnosti mreže Rdečega križa Slovenije (RKS) v odzivu na avgustovske poplave leta 2023, ko je RKS sodeloval kot prvi pomočnik javnim oblastem v okviru sistema CZ RS in kot samostojna humanitarna organizacija. Zavedati se je treba angažiranosti RKS kot dela sistema CZ RS, saj smo dejavno sodelovali pri odzivu na poplave s svojim strokovnim kadrom, pomagali pri vzpostavitvi in delovanju nastanitvenega centra v Rečici ob Savinji, zagotovili prvo psihološko pomoč ter razdeljevali humanitarno in tehnično pomoč. Predvsem želimo predstaviti RKS kot zanesljivega partnerja in prvega pomočnika javnim oblastem v sistemu zaščite, reševanja in pomoči v Sloveniji, saj se zavedamo pomembnosti usklajenega odziva na nesreče velikega obsega.

THE RESPONSE OF THE SLOVENIAN RED CROSS TO THE FLOODS OF 2023

Abstract

This article presents the activities of the entire Slovenian Red Cross (SRC) network in response to the August 2023 floods, where the SRC acted as the first provider of assistance to the public authorities, both within the framework of the Slovenian Civil Protection and as an independent humanitarian organization. It is important to note the involvement of the SRC as part of the Slovenian Civil Protection system, where the SRC actively participated in the response to the floods with its professional staff, helped to set up and operate the accommodation centre in Rečica ob Savinji, provided psychological first aid, and distributed humanitarian and technical assistance. Above all, the aim is to present the SRC as a reliable partner and first provider of assistance to the public authorities within the protection, rescue and relief system in the Republic of Slovenia, as we are aware of the importance of a coordinated response to large-scale disasters.

¹ Rdeči križ Slovenije, Mirje 19, Ljubljana

² Rdeči križ Slovenije, Mirje 19, Ljubljana

³ Rdeči križ Slovenije, Mirje 19, Ljubljana

⁴ Rdeči križ Slovenije, Mirje 19, Ljubljana, matic.slapsak@rks.si

UVOD

V zadnjih letih smo pogosteje priča ekstremnim vremenskim dogodkom z zelo uničujočimi in obsežnimi posledicami za prizadete prebivalce ter njihovo življenjsko okolje. Učinkovit in hiter odziv na naravne nesreče je bistvenega pomena za zmanjšanje negativnih posledic in vplivov na ljudi, infrastrukturo ter okolje. Uspešnost odziva, ki navadno vključuje več korakov, je pogosto odvisna od ravni pripravljenosti, komunikacijskih povezav, pridobljenih izkušenj in časa, ki je na voljo za odziv.

Rdeči križ Slovenije ob nesrečah deluje na podlagi Zakona o Rdečem križu Slovenije in dodeljenih javnih pooblastil ter ostaja prvi pomočnik javnim oblastem pri zagotavljanju podpore in pomoči ogroženemu in/ali prizadetemu prebivalstvu na lokalni, regionalni ter nacionalni ravni.

Koraki odziva na naravne in druge nesreče, ki jim sledimo v Rdečem križu Slovenije, so:

- ocena tveganja: takoj po naravni nesreči se na podlagi prejetih informacij, pri čemer je bistvena vloga območnih združenj RKS in naših prostovoljcev, oceni tveganje, da se določijo obseg in resnost razmer ter potrebe po pomoči. Čim bolj pravilna ocena dejanskega stanja najbolj pomaga pri načrtovanju odziva po poplavah;
- načrtovanje odziva v sodelovanju z mrežo območnih združenj RKS, predvsem tistih, ki so na prizadetih območjih: obveščanje in aktiviranje reševalnih formacij ter usklajevanje njihovega odziva od začetka aktivacije do konca intervencije ter po potrebi njihovo vključevanje v sanacijo;
- evakuacija in reševanje: evakuirano prebivalstvo se v nastanitvenih centrih registrira, zabeležijo se njihove posebne potrebe in po potrebi se poskrbi tudi

- za napotitev na druge službe podpore (na primer Službo za poizvedovanje RKS ob prekinitvi družinskih stikov in pogrešanih družinskih članih);
- zagotavljanje nujne pomoči: organiziranje zagotavljanja prve pomoči in zagotovitev poznejše humanitarne pomoči prizadetim zaradi poplav, vključno z oskrbo s hrano, vodo, zdravstveno oskrbo in nastanitvijo ter opozarjanjem o nujnosti vzdrževanja osebne higiene ter možnosti okužbe ob pitju onesnažene vode;
 - psihološka podpora: poleg fizične pomoči je pomembno prizadetim zagotoviti tudi psihološko podporo, in sicer psihološko prvo pomoč ter laično psihosocialno podporo, saj so lahko naravne nesreče zelo travmatične in lahko pustijo dolgotrajne posledice na duševnem zdravju ljudi. To velja za nesreče z vplivom na prebivalce prizadetih območij;
 - obnova in okrevanje, pri katerih se RKS – območna združenja s svojimi prostovoljci vključujejo po potrebi in glede na posebne potrebe v okolju: potem ko so razmere pod nadzorom, se začne obnova, ki vključuje popravila poškodovanih infrastrukturnih objektov, obnovo habitata in pomoč pri obnovi življenjskih razmer prizadetih skupnosti. Čim hitreje po poplavih je treba začeti načrtovano odstranjevanje naplavljen material, predvsem pa ga ločevati, kar lahko bistveno pomaga pri preprečevanju sekundarnega onesnaževanja okolice;
 - učenje iz izkušenj: po naravni nesreči se analizirajo odziv in izvedeni ukrepi, da se pridobijo lekcije za prihodnje ter izboljša pripravljenost na podobne dogodke, saj moramo biti nanje pripravljeni v različnih obsegih in intenzivnosti.

Hiter, usklajen in učinkovit odziv deležnikov, ki sestavljamo sistem zaščite in reševanja, je bistvenega pomena za zmanjšanje škode ter reševanje človeških življenj ob naravnih nesrečah.

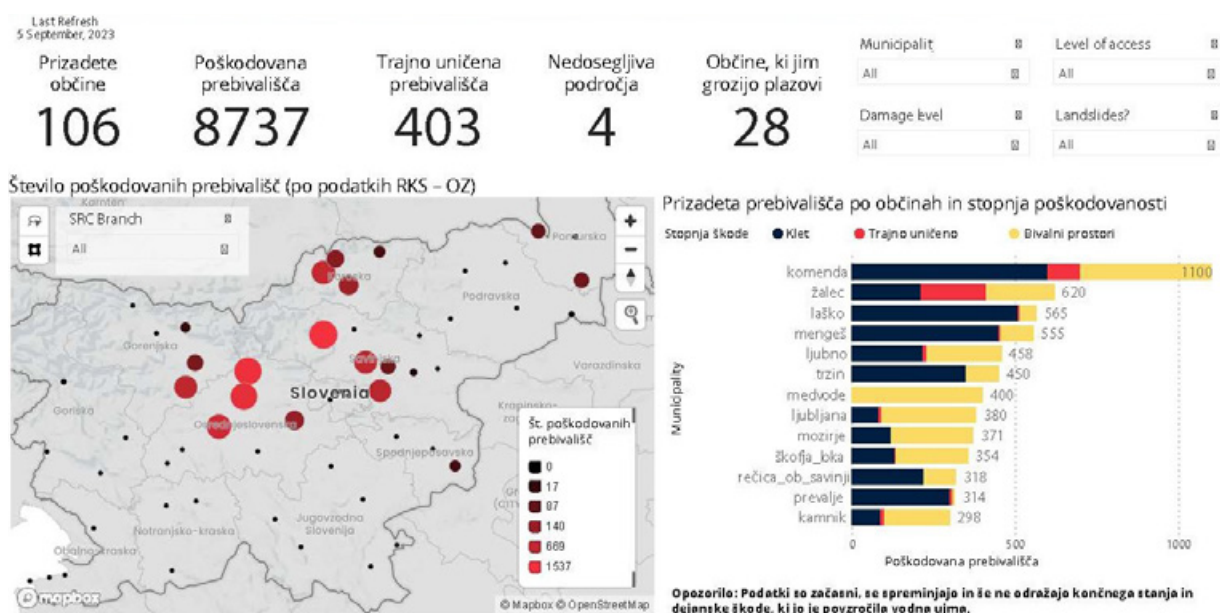
VKLJUČENOST RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE V ODZIV NA POPLAVE AVGUSTA 2023

Rdeči križ Slovenije je s svojimi operativnimi formacijami dejavno vključen v sistem zaščite, reševanja in pomoči v Sloveniji. Operativne formacije RKS sestavljajo dobro usposobljeni in opremljeni člani RKS, večinoma prostovoljci, vključene pa so v državne ter regijske načrte odziva na nesreče.

Aktivirane so bile različne operativne enote RKS, ki so podpirale delovanje ena druge glede na potrebe na terenu:

- ekipe prve pomoči RKS, ki so podpirale tudi delovanje ekip za zagotavljanje psihološke prve pomoči;
- ekipe nastanitvenih enot in stacionarija RKS;
- Služba za poizvedovanje RKS, ki je na terenu, če je bilo treba, poizvedovala pri RKS – OZ ob skrbi za nastanitev evakuiranega prebivalstva;
- drugi prostovoljci in člani RKS – OZ prizadetih območij.

Naloge RKS so bile povezane predvsem z zagotavljanjem prve pomoči na terenu, z zbiranjem in delitvijo humanitarne ter finančne pomoči (finančna pomoč Vlade RS in zbrane donacije), vzpostavitev in

Slika 1: Ocena prizadetih območij in poškodovanosti objektov (vir: Rdeči križ Slovenije)

Figure 1: Assessment of the affected areas and damage to structures (Source: Slovenian Red Cross)

delovanjem začasnih nastanitvenih zmogljivosti ter zagotavljanjem prve psihološke podpore na terenu.

4. avgusta 2023 je poveljnik CZ RS aktiviral Državni načrt zaščite in reševanja ob poplavah, št. 843-71/2023-12-DGZR. V skladu z aktiviranim načrtom je bila generalna sekretarka RKS vključena v delo štaba CZ RS, 17. avgusta pa je bila imenovana tudi v Delovno skupino za koordinacijo obnove po poplavah v začetku avgusta 2023. Sklep o aktivaciji državnega načrta je bil preklican 30. avgusta 2023 z veljavo do 31. avgusta.

V aktivnostih RKS, povezanih z odzivom na poplave, so bile aktivirane vse zmogljivosti RKS, skupaj s prostovoljci RKS, bolničarji ekip prve pomoči RKS, člani enot in služb RKS ter zaposlenimi v RKS in lokalno najbolj prizadetih območnih združenjih RKS na lokalni, regionalni ter nacionalni ravni. Pri tem se je treba zavedati, da nekatere aktivnosti RKS še vedno potekajo, saj bomo le tako lahko pomagali prizadetim zaradi poplav do čimprejšnje vrnitve v običajno življenje. Posebno pozornost smo in bomo namenili ranljivim skupinam, ki so že pred poplavami imele bivanjske težave, zato še vedno potrebujejo največjo pozornost. Glede na podatke, ki smo jih pridobili med odzivom na poplave, je bilo zaradi poplav prizadetih 106 občin in poškodovanih več kot 8000 objektov, od tega 403 popolnoma.

Koordinacijska skupina RKS

4. avgusta 2023 je bila v RKS vzpostavljena koordinacijska skupina RKS, katere glavne naloge so bile:

- pridobivanje informacij s prizadetih območij za zagotovitev čim bolj učinkovite pomoči prizadetim ob poplavah in ustrezno vključevanje aktiviranih članov RKS v odziv;
- organiziranje materialne in nematerialne pomoči;
- izmenjava informacij s štabom CZ RS in drugimi partnerji v Sloveniji ter zunaj nje;
- načrtovanje aktivnosti RKS po končani intervenciji, ko je zagotavljanje humanitarne pomoči zaradi poplav prizadetim prebivalcem javnosti manj vidno, prizadetim pa poleg materialne pomoči omogoča tudi psihološko prvo pomoč in laično psihosocialno podporo.

Generalna sekretarka RKS je s 4. avgustom 2023 odredila pripravljenost vseh treh nastanitvenih enot RKS Ljubljana, Nova Gorica in Novo mesto ter stacionarija Maribor. Hkrati smo zaradi zagotovitve pomoči bolničarjev ekip prve pomoči RKS začeli

pridobivati podatke o njihovi razpoložljivosti in načrtovati delovanje ter vključevanje bolničarjev v odziv na najbolj prizadetih območjih Slovenije. Obenem so bili za usklajevanje v prizadetih regijah imenovani regijski koordinatorji RKS, ki so usklajevali pomoč RKS s potrebami lokalnega prebivalstva oziroma pristojnimi regijskimi štabi CZ.

Vloga območnih združenj RKS

Takoj po poplavah so se najprej odzvala lokalno pristojna območna združenja RKS (RKS – OZ), ki so s svojimi bolničarji ekip prve pomoči RKS in prostovoljci pomagala najbolj prizadetim. Glede na to, da nekatera območja niso bila dosegljiva z vozili, so bolničarji ekip prve pomoči RKS hrano do nedostopnih zaselkov prinašali peš. Hkrati smo v koordinacijski skupini takoj začeli zbirati najnujnejše dobrine za preživetje in materialne donacije potrebne opreme, in sicer sušilnike prostorov, čistila za predmete, higienske pripomočke ter drugo, od slovenskih in tujih donatorjev.

Takoj po poplavah v noči s 3. na 4. avgust 2023 so bili člani RKS aktivni lokalno, saj so pomagali pri vzpostavitvi oziroma organiziranju začasnih

Slika 2: Pomoč bolničarjev RKS – OZ Škofja Loka na terenu (vir: RKS – OZ Škofja Loka)

Figure 2: Medical staff of the SRC Škofja Loka Local Branch providing assistance on the ground (Source: SRC Škofja Loka Local Branch)

Slika 3: Vzpostavitev začasne nastanitve v Trbovljah
(vir: RKS – OZ Trbovlje)

Figure 3: Setting up temporary accommodation in Trbovlje
(Source: SRC Trbovlje Regional Association)

nastanitvenih zmogljivosti za evakuirane prebivalce in turiste z najbolj ogroženih območij, med katerimi so bili Mozirje, Zalog pri Ljubljani, Čatež, Ravne na Koroškem, Kamnik, Zagorje, Trbovlje, Velenje ter Žalec. Da bi pridobili stike med člani družin, med katerimi so bili tudi tujci, med njimi turisti v Čatežu in Mozirju, je bila pri RKS v pripravljenosti tudi Služba za poizvedovanje, ki bi lahko pomagala pri obnavljanju družinskih vezi oziroma vzpostavitvi stikov med družinskimi člani.

Po umiritvi razmer, preselitvi evakuiranega prebivalstva in zaprtju nastanitvenih centrov so se člani RKS vključili v pomoč prizadetim prebivalcem ter delitev oziroma dostavo humanitarne pomoči. Dostava najnujnejših dobrin, in sicer pitne vode ter hrane, je bila v prvih dneh zaradi poškodovane cestne infrastrukture otežena, ponekod pa celo onemogočena. Edina možnost so bili v teh primerih člani RKS, ki so se z materialno pomočjo do odrezanih zaselkov ali hiš prebili peš.

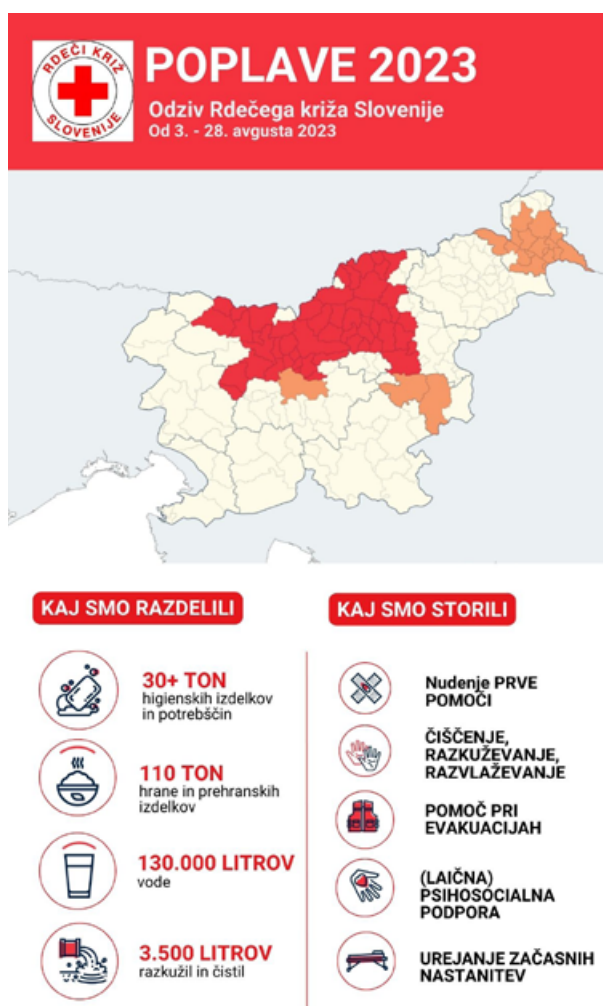
AKTIVNOSTI RKS IN RKS – OZ NA PRIZADETIH OBMOČJIH

V odziv na poplave in zagotavljanje pomoči prizadetim je bila vključena mreža RKS, in sicer RKS ter RKS – OZ, ki je delovala ter v nekaterih delih še vedno deluje na naslednjih področjih:

- krepitve operativne pripravljenosti in aktivnosti RKS na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter sodelovanja z drugimi deležniki sistema zaščite, reševanja in pomoči;
- sodelovanja pri vzpostavitvi in delovanju začasnih nastanitvenih centrov za evakuirane

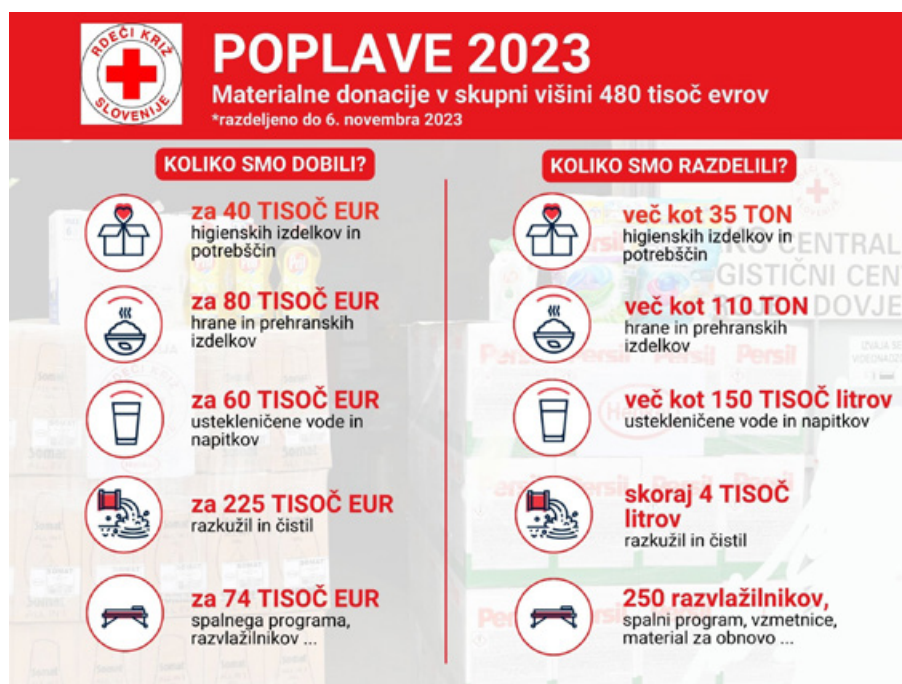
prebivalce ter turiste na najbolj prizadetih območjih;

- spremljanja stanja na terenu in na novo sprejetih ukrepov Vlade RS;
- pripravljenosti in odziva na morebitno dodatno aktivacijo ekip prve pomoči RKS ali enot RKS s strani poveljnika CZ RS;
- obveščanja javnosti;
- razvoza hrane in druge materialne pomoči;
- pridobivanja in delitve vode, higienskih pripomočkov ter hrane;
- zagotavljanja prve psihološke pomoči in psihosocialne podpore na terenu ter prve pomoči pripadnikom zaščite in reševanja na terenu;
- priprave in razvoza osebne varovalne ter zaščitne opreme iz skladišča RKS po območnih združenjih RKS za opravljanje nalog na prizadetih območjih;
- pridobivanja in delitve materialnih ter finančnih donacij, namenjenih prizadetim zaradi poplav;

Slika 4: Odziv RKS na poplave med 3. in 28. avgustom 2023
(vir: Rdeči križ Slovenije)

Figure 4: The SRC responding to the floods between 3 August and 28 August 2023 (Source: Slovenian Red Cross)

Slika 5: Materialna pomoč RKS na prizadetih območjih od 3. do 31. avgusta 2023 (vir: Rdeči križ Slovenije)

Figure 5: The SRC's material assistance in the affected areas for the period between 3 August and 31 August 2023 (Source: Slovenian Red Cross)

- pomoči pri čiščenju, razvlaževanju oziroma sušenju in razkuževanju domov;
- opozarjanja na pomembnost upoštevanja higienskih standardov zaradi preprečevanja bolezni, povezanih s pitjem onesnažene vode;
- zagotavljanja humanitarne pomoči ranljivim skupinam, ki so se zaradi posledic poplav znašle v bivanjskih težavah, in dodatnem pridobivanju osebne varovalne opreme in zaščitnih sredstev;
- prenosa informacij med RKS in RKS – OZ zaradi zagotovitve ustrezne ter pravočasne obveščenosti;
- zagotavljanja pomoči predvsem ranljivim skupinam, ki so med poplavami še bolj izpostavljene in socialno ogrožene;
- vzpostavitve in delovanja nastanitvenega centra za člane tujih reševalnih enot v Rečici ob Savinji, in sicer vzpostavitev centra ter zagotavljanje stalne prisotnosti dveh članov enot v centru.

Med 3. in 31. avgustom 2023 smo v RKS prizadetim zaradi poplav razdelili materialno pomoč v vrednosti skoraj 480.000 evrov.

Zagotavljanje psihološke prve pomoči in psihosocialne podpore

Od začetka odziva so članice in člani RKS ljudem na ogroženih ter prizadetih območjih zagotavljali psihološko prvo pomoč in psihosocialno podporo. Od 15. avgusta po izdaji Odredbe psihosocialne pomoči prebivalcem na terenu, št. 843-71/2023-158-DGZR, so delovali tudi kot člani mobilnih skupin, ki so pomoč

zagotavljali ob usklajevanju NIJZ in podpori Ministrstva za zdravje.

21. avgusta je stopila v veljavo Odredba o aktiviranju bolničarjev in prostovoljcev RKS ter drugih nevladnih organizacij, ki delujejo v sistemu zaščite in reševanja in imajo ustrezna znanja za nudenje psihološke prve pomoči in psihosocialne pomoči prebivalstvu na terenu, št. 843-71/2023-205-DGZR. V okviru te so članice in člani terenskih ekip delovali do 30. septembra ter zagotavljali psihološko prvo pomoč in psihosocialno podporo ljudem na najbolj prizadetih območjih v okviru ključnih obiskov na domu. Ob prepoznanih ali izraženih potrebah po bolj specializirani in strokovni pomoči so člani ekip o tem obvestili mobilne ekipe območnih enot NIJZ, ki so to pomoč nato zagotovile. Člani ekip so mobilne ekipe območnih enot NIJZ kontaktirali ob pridobljenem soglasju ljudi, ki so lahko za pomoč mobilnih skupin zaprosili tudi osebno. Ljudje so bili seznanjeni še o drugih virih pomoči, ki so jim bili na voljo.

Od 15. avgusta do 30. septembra je 51 članic in članov terenskih ekip RKS zagotavljalo podporo 1212 ljudem, od 21. avgusta do 30. septembra pa 1013 ljudem. Obiskali so gospodinjstva v krajih Bistričica, Bistra, Bodovalje, Braslovče, Črna na Koroškem, Črna pri Kamniku, Delnice, Kamnik, Krivčevo, Kamniška Bistrica, Letuš, Male Braslovče, Ljubno ob Savinji, Luče, Mežica, Mozirje, Okonina, Podpeca, Podveža, Poljane nad Škofjo Loko, Prevalje, Ravne na Koroškem, Raduha, Solčava, Sopotnica, Sv. Barbara, Sv. Ožbolt, Sv. Petra Hrib, Spodnje Kreše, Stahovica, Struge, Škofja Loka, Šmartno ob Dreti, Volča in Žerjav.

Zaradi okrepitve ekip na terenu je RKS avgusta in septembra 2023 izvedel tri dodatna usposabljanja iz zagotavljanja psihološke prve pomoči in psihosocialne podore po predpisanem programu Referenčnega centra za psihosocialno podporo Mednarodne federacije društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca (IFRC PS Centre).

Sodelovanje na koordinacijskih sestankih na Zoomu Ministrstva za zdravje in deljenje informacij z institucijami ter organizacijami sta prispevali k usklajenemu pristopu in obveščenosti o trenutnih razmerah na terenu. Sestanki so bili dobro strukturirani in zelo učinkoviti z vidika časovnega obsega ter obsežnosti prejetih koristnih informacij. Prav tako so za usklajeno delo bili in so še vedno pomembni sestanki na Zoomu za usklajevanje izvajanja psihosocialne pomoči prebivalcem na terenu s strani NIJZ ter v okviru programa Mira.

RKS nadaljuje sodelovanje v omenjenih koordinacijskih skupinah in izvedbo zagotavljanja podpore prebivalcem ter skupnostim prizadetih območij na področju prve psihološke pomoči in psihosocialne podpore, ki jih na podlagi prepoznanih ter pričakovanih potreb dopolnjuje.

MEDNARODNO SODELOVANJE

RKS je takoj po poplavah obvestil Mednarodno federacijo društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca (IFRC) in redno poročal (tudi Mednarodnemu odboru Rdečega križa – ICRC) o obsežnosti poplav,

prizadetosti posameznih regij, aktivnostih RKS in potrebah RKS za zagotavljanje pomoči prizadetemu prebivalstvu. Za okrepitev pomoči in odziva je RKS od IFRC, nacionalnih društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca iz Disaster Response Emergency Fund (DREF) dobil 844.230,13 evra ter tudi začasne kadrovske okrepitve za pomoč strokovni službi RKS.

RKS je v stalni zvezi z drugimi nacionalnimi združenji Rdečega križa in Rdečega polmeseca v regiji ter znotraj iniciative Neighbours Help First (Sosedje pomagajo prvi), saj se zavedamo nujnosti dobrega medsebojnega sodelovanja in pripravljenosti za ukrepanje ob morebitnih drugih sočasnih naravnih in drugih nesrečah večjega ali velikega obsega. Tako so nam med prvimi nacionalnimi društvi pomagala tista, ki so del iniciative, sledila pa so jim tudi druga, in sicer z dobavo ustekleničene vode, hrane in higienskih pripomočkov za osebno higieno (nacionalna društva rdečih križev Hrvaške, Madžarske in Poljske) ter z drugo materialno ali finančno pomočjo (nacionalna društva rdečih križev Albanije, Avstrije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Češke, Hrvaške, Južne Koreje, Liechtensteina, Madžarske, Nizozemske, Severne Makedonije, Španije in Švice). Skupno smo od nacionalnih društev dobili 1.077.876,61 evra finančne pomoči, kar smo namenili pomoči prizadetemu prebivalstvu. Zaradi nedostopnosti posameznih območij na Koroškem so bile prve dni po poplavah v pripravljenosti tudi ekipe nujne medicinske pomoči Rdečega križa Avstrije. Ena izmed ekip je 5. avgusta 2023, ko so bile ceste na Koroškem

Slika 6: Obisk predstavnikov IFRC in Rdečega križa Slovenije v Škofji Loki, od leve proti desni regionalna direktorica IFRC za Evropo Birgitte Bischoff Ebbesen, generalna sekretarka RKS Cvetka Tomin, generalni sekretar IFRC Jagan Chapagain in predsednica RKS mag. Ana Žerjal (foto: A. Černivec)

Figure 6: A visit of IFRC and Slovenian Red Cross representatives to the Škofja Loka area; from left to right: Birgitte Bischoff Ebbesen (IFRC Regional Director for Europe), Cvetka Tomin (SRC Secretary General), Jagan Chapagain (IFRC Secretary General), Ana Žerjal, MSc (SRC President) (Photo: A. Černivec)

neprevozne, poskrbela za prevoz mamice z otrokom v bolnišnico v Celovcu.

Konec avgusta sta Slovenijo obiskala generalni sekretar IFRC Jagan Chapagain in regionalna direktorica IFRC Birgitte Bischoff Ebbesen, ki sta skupaj z vodstvom Rdečega križa Slovenije obiskala med poplavami hudo prizadeto Škofjo Loko. Pozneje sta se sestala še s predsednikom vlade dr. Robertom Golobom, ministrom za obrambo Marjanom Šarcem ter z ministrico za zunanje in evropske zadeve Tanjo Fajon, obisk pa so končali z obiskom pri predsednici Republike Slovenije dr. Nataši Pirc Musar. Med obiskom se je generalni sekretar IFRC na sestankih s političnim vrhom države pogovarjal predvsem o vlogi Rdečega križa kot prvega pomočnika javnim oblastem. Predstavljeni so bili tudi primeri dobrih praks digitalnih orodij IFRC. Generalni sekretar IFRC Jagan Chapagain je med obiskom večkrat podaril, da so zaradi podnebnih sprememb pred nami nepredvidljivi časi in da je bistvena dobra pripravljenost, vloga Rdečega križa kot prvega pomočnika oblastem pri tem pa je neprecenljiva.

IFRC nam je tudi med ocenjevanjem škode in zagotavljanjem pomoči pomagal s kadrovskimi okrepitvami na področju informacijskega menedžmenta, odziva na nesreče, pridobivanja sredstev in odnosov z javnostmi. Prav s podporo IFRC smo lahko vloge za dodelitev prve finančne pomoči digitalizirali in jih uporabili za prvo oceno posledic tudi v grafični obliki ter s pomočjo platforme IFRC GO, ki omogoča tudi transparentnost in sledljivost doniranih finančnih sredstev oziroma pomoči ter je ena izmed rešitev, ki jih bomo uporabljali tudi v prihodnje. Poleg tega so nam za šest mesecev odstopili sedem vozil Dacia Duster 4 x 4, ki so jih uporabljali območna združenja na najbolj prizadetih območjih in ekipe za psihološko prvo pomoč. Rdeči križ Slovenije je od IFRC dobil finančno pomoč v višini 844.230,13 evra iz DREF (Disaster Response Emergency Fund), kar smo namensko porabili za odziv po poletnih ujmah in za krepitev zmogljivosti ter odpornosti našega nacionalnega društva. Del prejetih finančnih sredstev smo porabili za nakup opreme, namenjene odzivu na nesreče (grelniki, razvlažilniki prostorov, oblačila), s čimer želimo biti še bolj učinkoviti pri zagotavljanju pomoči prizadetemu prebivalstvu.

ANALIZA OPRAVLJENEGA DELA

V času Bogatajevih dni zaščite in reševanja 2024 smo opravili dvodnevno analizo dela RKS v odzivu na poplave avgusta 2023.

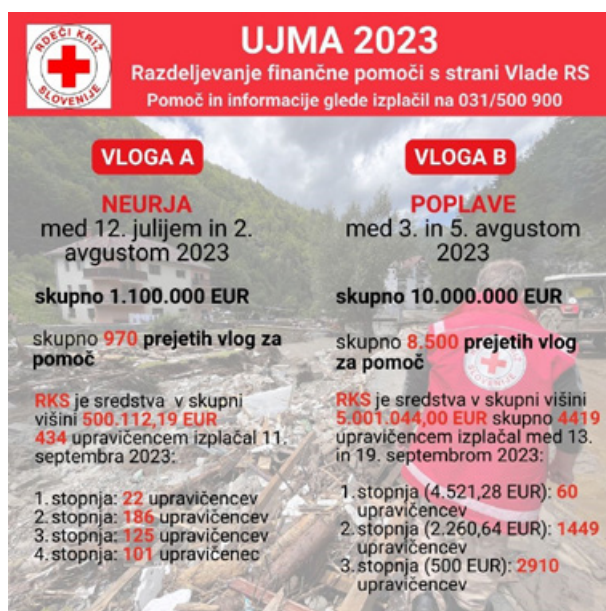
RKS je bil vključen v odziv na nesreče večjega obsega, ki so prizadele Slovenijo od osamosvojitve. Izkušnje iz preteklosti in pridobljene med posredovanjem ob poplavah avgusta 2023 nakazujejo pomembnost usposobljenosti, usklajevanja, komunikacije, sodelovanja, zavedanja varnosti ter nujnost predhodnega usklajenega načrtovanja odziva.

Najpomembnejša je skrb za varnost kot pogoj za uspešno zagotavljanje pomoči prizadetim zaradi poplav ali drugih nesreč, zavedanje zagotavljanja lastne varnosti kot pogoja za varno, hitro in ustrezno pomoč prizadetim zaradi poplav pa je pripomoglo k temu, da se med operativnim delom na terenu noben član RKS ni poškodoval.

Pri priporočilih za dopolnitev odziva RKS v prihodnje smo poudarili dodatne oblike usposobljenosti, vključno z izpopolnjevanjem kriznega komuniciranja. Razvijanje in uporaba enotnih postopkov ter digitalnih orodij za potrebe mreže RKS bosta v naslednjem odzivu optimizirala vloženi čas in pripomogla k lažji obdelavi podatkov za načrtovanje hitrega in učinkovitega odziva.

Dobro sodelovanje med organizacijami in lokalnimi štabi Civilne zaščite je bilo v odzivu bistvenega pomena. Vključevanje predstavnikov RKS v lokalne štabe CZ, sodelovanje med organizacijami, ki se vključujejo v odziv, in jasna določitev nalog že pred nesrečo bodo pripomogli k še boljši usklajenosti.

Vloga Rdečega križa Slovenije kot prvega pomočnika javnim oblastem se je potrdila tudi avgusta 2023, ko nam je Vlada RS zaupala razdelitev polovice prve finančne pomoči, ki jo je namenila za prizadete po julijskih neurjih oziroma avgustovskih poplavah. Dodeljevanje javnih finančnih sredstev prve humanitarne pomoči ljudem, ki so utrpeli škodo na svojih stanovanjskih objektih v neurjih in poplavah, je bilo urejeno s sklepom Vlade RS, št. 84300-9/2023/3 z dne 3. avgusta 2023 (za pomoč po neurjih), in sklepom Vlade RS, št. 84300-10/2023/3 z dne 5. avgusta 2023 (za pomoč po poplavah). V nedeljo, 20. avgusta 2023, smo tri humanitarne organizacije, in sicer poleg Rdečega križa Slovenije še Slovenska karitas in EHO Podpornica, javno objavile tako imenovano vlogo A (za pomoč po neurjih) in pripadajoča merila A, istega dne pa sta Slovenska karitas in Rdeči križ Slovenije javno objavila še tako imenovano vlogo B (za pomoč po poplavah) in pripadajoča merila B.

Slika 7: Pregled razdeljevanja prve finančne pomoči, ki nam jo je zaupala Vlada RS (vir: Rdeči križ Slovenije)

Figure 7: An overview of the distribution of emergency financial assistance entrusted to the SRC by the Government of the Republic of Slovenia (Source: Slovenian Red Cross)

Rok oddaje vlog je bil 28. avgust 2023 osebno ali po pošti na območno združenje Rdečega križa Slovenije, lokalno enoto Slovenske karitas ali domačo občino. Posebne regijske komisije, v katerih so bili predstavniki občin, Rdečega križa Slovenije, Slovenske karitas in občinskih centrov za socialno delo, so vloge obravnavale enotno po enakih in vnaprej določenih merilih ter prvi teden septembra 2023 končale obravnavo prejetih vlog.

Za vloge A za neurja od 12. julija do 2. avgusta 2023 je bilo prejetih skupno 970 vlog, za katere je bilo skupno na voljo 1.100.000 evrov finančnih sredstev Vlade RS. Zneski so bili odobreni z vnaprej določenimi merili A. Zahtevkov je bilo več od razpoložljivih javnih sredstev za ta namen, zato so bili odobreni zneski sorazmerno znižani s koeficientom F, ki je bil 2,94. Znižanje se je izračunalo na podlagi določb v objavljenih merilih A. Ta pomoč je šla v nakazilo na TRR prejemnikov 11. septembra 2023 prek treh humanitarnih organizacij, in sicer Rdečega križa Slovenije, Slovenske karitas ter EHO Podpornice, sorazmerno glede na finančna sredstva, ki so jih organizacije dobile. Rdeči križ Slovenije je iz tega naslova razdelil 500.112,19 evra 434 upravičencem, in sicer 22 upravičencem po prvi stopnji, 186 upravičencem po drugi stopnji, 125 upravičencem po tretji stopnji ter 101 upravičencu po četrti stopnji.

Za vloge B za poplave od 3. do 5. avgusta 2023 je bilo oddanih 8500 vlog, za katere je bilo skupno na

voljo 10.000.000 evrov finančnih sredstev Vlade RS. Vloge so bile ocenjene po skupnih in vnaprej določenih merilih B. Skupna višina odobrenih zneskov ni dosegala vsote razpoložljivih javnih sredstev, zato smo na podlagi določb, objavljenih v merilih B, odobrene zneske za škodno prvo in drugo stopnjo sorazmerno zvišali s koeficientom F, ki je bil 1,51. Realizacija nakazil se je začela 13. septembra 2023 na TRR upravičencev prek Rdečega križa Slovenije in Slovenske karitas sorazmerno glede na finančna sredstva, ki sta jih organizaciji dobili. Rdeči križ Slovenije je iz tega naslova 4419 upravičencem razdelil 5.001.044 evrov prve finančne pomoči, in sicer po prvi stopnji po 4.521,28 evra 60 upravičencem, po drugi stopnji po 2.260,64 evra 1449 upravičencem in po tretji stopnji po 500 evrov 2910 upravičencem.

Mreža Rdečega križa Slovenije z območnimi združenji s strokovnimi sodelavci in prostovoljci je skupaj z drugimi deležniki sodelovala tudi v pristojnih komisijah, ki so natančno pregledale oddane vloge, kar je zahtevalo veliko natančnosti, da ne bi prišlo do morebitnih napak, obenem pa tudi hitro delo, saj smo želeli ljudem pomagati kar najhitreje.

Za reševanje morebitnih težav, pojasnila in dodatne informacije glede dodeljevanja ter razdeljevanja prve finančne pomoči smo na Rdečem križu Slovenije med 12. in 29. septembrom aktivirali pomožno telefonsko linijo, na kateri je delalo pet ljudi. Zaradi škode po neurjih po vlogi A smo obravnavali 96 klicateljev, zaradi škode po poplavah po vlogi B pa 466 primerov. Največ klicev je bilo prvi teden delovanja telefonskega centra za pomoč, in sicer 322.

Rdeči križ Slovenije je do 30. junija 2024, ko smo tudi uradno končali zbiranje in razdeljevanje pomoči za prizadete v ujmah leta 2023, skupno zbral in razdelil za 12 milijonov finančne pomoči, v kar je vključenih tako 5,5 milijona evrov prve finančne pomoči Vlade RS, ki smo jo razdelili med 4584 gospodinjestev, kot tudi 6,7 milijona evrov, ki smo jih dobili od slovenskih in tujih podjetij ter organizacij, drugih nacionalnih društev Rdečega križa in IFRC (prej omenjeni DREF), ter skoraj 3,3 milijona evrov neposrednih bančnih nakazil in SMS-donacij.

Skupaj smo pomagali 9000 gospodinjestvom oziroma 40.000 ljudem z neposredno finančno pomočjo 7,75 milijona evrov, v obliki vrednostnih kartic slovenskih trgovcev z 2,15 milijona evrov, nakupom prehranskih paketov za 302.000 evrov in za nakup materialne ter druge pomoči prizadetim v ujmah z

Slika 8: Pregled razdeljevanja doniranih finančnih sredstev (vir: Rdeči križ Slovenije)

Figure 8: An overview of the distribution of the donated funds (Source: Slovenian Red Cross)

973.000 evri. Okrepili smo tudi svoj vozni park, saj smo odkupili pet vozil Dacia Duster 4 x 4 in jih predali v uporabo trem območnim združenjem na najbolj prizadetih področjih, in sicer RKS – OZ Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec in Škofja Loka, ter tako tudi okrepili njihovo pripravljenost in odpornost na prihajajoče izzive.

SKLEPNE MISLI

Z nenehnim usposabljanjem in opremljanjem članov prostovoljcev RKS za odziv na nesreče želimo v RKS

zagotoviti hitro, ustrezno in varno pomoč prizadetim ob nesrečah, predvsem pa ranljivim skupinam prebivalstva. Zavedamo se tudi dejstva, da nam vsak odziv na nesrečo omogoča pridobitev novih izkušenj in znanja, kar je podlaga za delo vnaprej.

Velike nesreče, ki so prizadele Slovenijo v zadnjih letih, so pokazale nujnost dobrega medsebojnega sodelovanja na taktični, operativni in strateški ravni. Katastrofalne poplave avgusta 2023 so zahtevale zahtevno in kompleksno usklajevanje odziva enot, služb ter sil zaščite, reševanja in pomoči, ki so bile vključene v odziv na poplave. Izkušnje RKS so ponovno pokazale

Slika 9: Nastanitveni center za člane reševalnih enot v Rečici ob Savinji (vir: Rdeči križ Slovenije)

Figure 9: Accommodation centre for members of the rescue units in Rečica ob Savinji (Source: Slovenian Red Cross)

nujnost medsebojnega poznavanja, sodelovanja in razumevanja deležnikov v sistemu zaščite, reševanja in pomoči v Sloveniji kot tudi povezanosti in sodelovanja s člani Mednarodnega gibanja Rdečega križa in Rdečega polmeseca (IFRC, ICRC, sestrskimi nacionalnimi društvi s poudarkom na sosednjih državah).

Da bi zagotovili čim bolj ustrezno, hitro in varno pomoč vsem prizadetim ob nesrečah, bomo pri RKS namenili posebno pozornost vzpostavitvi mehanizma za pridobitev in analizo stanja na terenu takoj po nesreči ter oceni najnujnejše pomoči prizadetim ob nesrečah. Zagotovitev kakovostne in pravočasne izmenjave informacij med organizacijami, enotami ter službami, vključenimi v odziv na nesrečo, je bistvenega pomena za usklajeno delo deležnikov v sistemu zaščite, reševanja in pomoči ter širše.

Posledice nesreč imajo lahko velik vpliv na širitev bolezni, kar se lahko zgodi zaradi pomanjkljive osebne higiene in pitja onesnažene pitne vode zaradi posledic nesreče, torej poplave. Nujno je nenehno opozarjanje prizadetega prebivalstva in reševalcev na terenu na nujnost uporabe osebne varovalne opreme ter vzdrževanje osebne higiene med delom na terenu in pred vrnitvijo domov. Ob velikih

nesrečah je pričakovati veliko odpadnega materiala, zato sta nujni načrtovanje ravnanja z odpadnim materialom in njegovo ločevanje že med načrtovanjem odziva, saj bomo tako lahko hitreje ter uspešneje končali sanacijo posledic poplav, obenem pa preprečili možnost sekundarnega onesnaženja širše okolice in vodotokov, kar lahko dodatno poveča humanitarno krizo predvsem med prebivalstvom ter pusti posledice na lokalno pridelani hrani. Zato v RKS načrtujemo pripravo informativnih letakov o posamezni tematiki (vzdrževanje osebne higiene in preprečevanje nalezljivih bolezni, uporaba osebne varovalne opreme, nevarnosti onesnažene prehrane kot posledica nesreč itn.), s čimer želimo izboljšati zavest prebivalcev Slovenije o zavedanju pomena lastne varnosti, varovanju okolja ter dvigovanju odpornosti na nesreče.

V RKS se nujnosti hitre in ustrezne pomoči prizadetim ob nesrečah dobro zavedamo, zato bomo medorganizacijskemu sodelovanju, razumevanju delovanja ter izmenjavi informacij med deležniki sistema zaščite, reševanja in pomoči v Sloveniji v prihodnje namenili še več pozornosti. Hkrati bomo nadaljevali delo za krepitev strokovnosti, usposobljenosti, opremljenosti, pripravljenosti in odzivnosti na nesreče sil RKS.

Viri in literatura

1. IFRC Reference Centre for Psychosocial Support, 2018. A Guide to Psychological First Aid for Red Cross and Red Crescent Societies. <https://pscentre.org/wp-content/uploads/2019/05/PFA-Guide-low-res.pdf>.
2. ICRC, 2009. Obnavljanje družinskih vezi – terenski priročnik, Ženeva.
3. IFRC GO platforma, 2023. Slovenia Floods. <https://go.ifrc.org/emergencies/6576/details>.